

OTURAK ÂLEMLERİNDEN BARANA SOHBETLERİNE DÖNÜŞÜM TRANSFORMATION FROM OTURAK ÂLEMLERİ TO BARANA SOHBETLERİ

Mehmet DER

Araş. Gör., Sakarya Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Türk Halk
Müziği Ses Eğitimi, Sakarya/Türkiye.
Research Asst., Sakarya
University, Faculty of Fine Arts,
Turkish Folk Music Voice Education,
Sakarya/Turkey.

mehmetder@sakarya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5538-
824X

Mahir MAK

Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Çalgı
Eğitimi Bölümü, Sakarya/Türkiye.
Assoc. Prof., Sakarya University,
Faculty of Fine Arts, Instrument
Training Department,
Sakarya/Turkey.

mahirmak@sakarya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5916-
3096

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.1127827

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 08.06.2022

Kabul Tarihi / Date Accepted: 06.08.2022

Yayın Tarihi / Date Published: 20.08.2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Ağustos / August

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Der, M. & Mak, M. (2022).
Oturak Âlemlerinden Barana Sohbetlerine Dönüşüm. *USBAD Uluslararası Sosyal
Bilimler Akademi Dergisi* 4(9), 655-680.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit
edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism
detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

Öz: Konya, tarihte siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan süregelen merkezi bir konumdadır. Kentin sahip olduğu merkezi konumun getirdiği çeşitlilik ve zenginlik, şehir kültürü içinde karşımıza çıkmaktadır. Oturak âlemleri de bu zenginliğin önemli bir parçası, müzikli eğlence kültürünün önemli bir örneğidir. Oturak âlemlerinin ortaya çıkış tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, kökleri âşıklık geleneğine dayandırılmaktadır. Bu kadar köklü bir geçmişe sahip olan oturak âlemleri zaman içerisinde genel ahlâk, toplum huzuru ve asayiş bozucu bir niteliğe büründüğü gerekçesiyle yerini barana sohbetlerine bırakmıştır. Literatür taraması sonucunda oturak âlemleri ve barana sohbetleri üzerine sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. İncelenen bu çalışmalar kendi bağlamında oldukça değerli çalışmalardır. Ancak, bu makale oturak âlemleri ve barana sohbetlerinin dönüşümünü konu edindiği için incelenen çalışmalardan farklıdır. Çalışma içerisinde, yarı kurgulu kişisel görüşme yapılmış, belge analizi yöntemiyle Konya oturakları üzerine yazılmış sınırlı sayıda kaynak analiz edilmiş, oturak âlemleri ve barana sohbetlerindeki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmuştur. Kare kod ile konuya dair verilen örnekler desteklenmiştir. Literatür taraması ve kişisel görüşme sonunda, oturak âlemleri ve barana sohbetleri bir organizasyon olarak belirlenip, dönüşümü etkileyen faktörler sebepleriyle birlikte ele alınmış ve oturak âlemleri ve barana sohbetleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzikli Eğlence Sohbetleri/Toplantıları, Oturak Âlemi, Barana Sohbetleri, Konya Müzik Kültürü, Konya Halk Müziği

Abstract: Konya has been in a central position in history in terms of politics, economy and culture. The diversity and affluence which come as a result of its centralised location are encountered within the culture of the city. Oturak âlemi is a part of this culture, an important example of musical entertainment culture. Although the exact date of appearance of oturak âlemleri is unknown, its roots are based on the tradition of âşıklık. Oturak âlemi which has such a long history, has yielded to barana sohbetleri due to its transformation into a character that spoils the morals, public peace and order within the time. As a result of the literature review, a limited number of studies on oturak âlemleri and barana sohbetleri have been reached. These investigated studies are very valuable in their own context. However, this article is different from the studies that had been examined since the transformation of oturak âlemleri and barana sohbetleri is discussed in this study. In this study, an interview was done, using the document analysis method the limited written sources about Konya Oturakları has been analysed, the similarities and differences between oturak âlemleri and barana have been presented. At the end of the literature review and personal interview, oturak âlemleri ve barana sohbetleri were determined as an organization, the factors affecting the transformation were discussed together with their reasons, and the differences and similarities between oturak âlemleri and barana sohbetleri were revealed.

Key Words: Musical Entertainment Culture, Oturak Âlemi, Barana Sohbetleri, Konya Music Culture, Konya Folk Music

GİRİŞ

Konya'ya tarihsel açıdan bakıldığında siyasi, ekonomik ve stratejik olarak önemli bir yere sahip olduğu görülür. Bugün dahi gözlemleyebildiğimiz Medreseler, kütüphaneler, âşık kahveleri, Mevlevihaneler vd. gibi yerler Konya'nın bu özelliğinin birer göstergesidir.

Şehrin sahip olduğu merkezî ayrıcalığın yanı sıra, farklı kültürel alanları da geçmişten bugüne bünyesinde barındırdığı için, kültürel bir merkez konumuna da taşır. Konya'nın kültürel zenginliğine dair bir gösterge de oturaklardır. Anadolu'nun farklı coğrafyalarında da görülebilen, adını "müzikli eğlence toplantıları/sohbetleri/organizasyonları" olarak genelleştirilecek bu etkinlikler içinde ait olduğu yöreye dair; müzik, yemek, yöresel kıyafetler, gelenek ve görenekler gibi bir dizi kültürel malzeme de bulunmaktadır.

Oturakların tarihi kökeni hakkında yüzyıllar veren yazarlar bulunmaktadır. Bu yazarlar yüzyılların gerçekliğini gösteren somut bir delil sunmamışlardır. Ancak, sazlı ve sözlü icra edilen Konya oturağının mazisinin âşıklık geleneğine kadar uzandığı söylenebilir (Gazimihal, 1947: 14). Yüzyıllar içerisinde şekillenen bu müzikli eğlence kültürü, toplumun kendi içinde sosyalleşip, eğlence ihtiyacını giderdiği, müzik, yemek, kıyafet, gelenek ve göreneklerin gelecek kuşağa aktarıldığı organizasyonlardır. Oturakları, köy ve şehir oturakları olmak üzere ikiye ayırmak gerekir. Sakman (2001: 11), bu ayrımın en büyük sebebinin köy ve şehir arasındaki sosyal ve kültürel farklılıklar olduğunu söyler. Oturakların "âleme"* dönüşmesini ise (oturak âlemi); otorite sahibi insanların oturakları terk etmesi, devlet denetiminin yeterince etkili olamamasıyla açıklar. Değişen toplum yapısı, kültürel sınırların belirginliğini kaybetmesi, göç, teknolojinin gelişip yaygınlaşması gibi birçok durumun yanı sıra; sosyal hayatın içinde süre gelen hiyerarşinin zayıflaması, diğer bir deyişle otoritenin zayıflaması ve denetimlerin yetersiz kalması sonucu, oturakların iç yapısında değişikliğe uğramıştır. Oturaklar içinde kavgaların artması, cinselliğin[†] ön plana çıkması, bu organizasyonların yapıldığı çevrede tepki toplamasına neden olmuştur. Zamanla oturaklar, toplum nazarında kötü bir şöhrete kavuşmuştur. Oturaklar üzerinde oluşan bu toplum ve kolluk kuvvetlerinin denetimi nedeniyle, oturak organizasyonlarından zamanla vazgeçilmiştir. Ancak, her ne kadar oturak adı ile anılmasa da bu tür organizasyonlar yeni bir isim altında bölge kültüründe yaygınlaşmaya başlamıştır. *Kızlı kahveler* ismi altında devam eden bu organizasyonlar, oturaklardan farklı olarak devlet gözetiminde olmuşlardır. Kızlı kahvelerin kapanması sonrası ise oturak kültürünün devamı olarak sayılabilecek fakat kendine ait bir kimliği olan barana sohbetleri- toplantıları başlamıştır.

Problem Durumu

Teknolojik alanlarda yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin toplum nezdinde yaygınlaşması, kırsal alanlardan gelişmiş yerlere (şehirlere) yaşanan göç başta olmak üzere, meydana gelen bu başat nedenler toplumsal bazı alışkanlıkları da

* 1. Evren, 2. Dünya-cihan, 3. Aynı konu ile ilgili kimse, 4. Belli bir gruptaki canlıların bütünü, 5. Durum ve şartlar, 6. Ortam-çevre, 7. Kendine özgü birçok niteliği bulunun şey, 8. Eğlence (Türk Dil Kurumu, 2022). Metin içindeki kullanılan anlamı 8. tanım ile örtüşmektedir.

† Metin içinde cinsellik olarak izah edilecek olan bu durum, bölgede müzikli eğlence sohbetlerine dans eden kadınların kabulü ile ortaya çıkmaktadır. Müzikli eğlence toplantılarının düzenlendiği alanlardan uzak yerlerden belirli bir ücret karşılığı getirtilen kadınlar, bu organizasyonlar içinde gündelik hayatta kabul gören giyim tarzlarından farklı olarak; daha "açık" bir biçimde giyinirler. Genelde, eğlence boyunca dans edip geceyi de orada geçirmektedirler.

değiştirmiştir. Bu alışkanlıklar ait oldukları kültürel alan içinde, derin tarihî bir geçmişe sahiptir. Bu derin kökler, yukarıda sayılan değişimler karşısında birden yok olmamış, değişen ihtiyaçlar karşısında güncellenerek varlıklarını sürdürmüştür. Tam olarak Oturaklar, oturak âlemleri, kızılı kahveler ve son olarak baranalar arasındaki değişimde, yukarıda sözü edilen başat etmenler ve oluşan yeni ihtiyaçlara istinaden gerçekleşmiştir. Bu çalışma içerisinde de Konya müzik kültürü içinde mühim bir yere sahip bu müzikli eğlence sohbetlerindeki değişimi ve ortaya çıkan farklılıkları göstermeye çalışılacaktır.

Amaç

Köklü bir geçmişe sahip olan oturak âlemleri ve barana sohbetleri hakkında az sayıda yazılı kaynak bulunmaktadır. İncelenen bu çalışmalar ise kendi ilgili alanında oldukça değerli çalışmalardır. Ancak, konuya dair alan yazınları tarandığında, oturak âlemlerinden barana sohbetlerine dönüşümün konu edinen net bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Çalışmanın amacı, konu hakkında akademik alana katkı sunulmasının yanı sıra, oturak âlemleri ve barana sohbetlerinin incelenerek, benzerlik ve farklılıklarının ortaya koyulmasıdır. Benzerlik ve farklılıklar kişi, mekân, çalgı ve repertuar üzerinden yapılacaktır. Değişen ve gelişen günümüz yaşam koşulları ve elektronik aletleri eskiden dertleşme, zaman geçirme, eğlenme vb. diğer sebepler için toplanılan oturak âlemlerini ne ölçüde etkilediği ve günümüzde oturak âlemlerinin nasıl bir kimlik kazandığı ortaya koyulacaktır.

Yöntem

Çalışma içerisinde, doküman analizi yöntemiyle Konya oturak âlemleri üzerine yazılmış sınırlı sayıda kaynak analiz edilmiştir. Bu yöntem dahilinde özel arşivlerde bulunan işitsel ve görsel kayıtlar, Youtube, Facebook gibi sosyal medya platformlarında yer alan video kayıtları taranmıştır. Konuyla ilişkili olarak Mehmet Yücel Paşmakçı başta olmak üzere, oturak ve barana düzenleyen yöre insanları ile yarı kurgulu görüşmeler sağlanmıştır.

Konya Oturak Âlemi Geçmişi

Oturak kelimesi, *oturmak* fiilinden gelir. *Oturma, durma, dinlenme; oturulacak yer, oturuş yeri; konaklama, istirahat* (Sakman, 2000: 7). Türk Dil Kurumu'nun (2022) hazırladığı güncel Türkçe sözlükte oturak kelimesi, oturulacak yer veya şey, alçak iskemle, bir şeyin yere gelen tarafı, ördek tanımlarının yanında konuya dair içkili, çalgılı ve kadınlı eğlence olarak tanımlamıştır. Anadolu'nun farklı yörelerinde *Cem, Muhabbet, Konak Âlemleri, Barana, Sıra Name, Velime, Kürsübaşı, Eyvan Geceleri, Yaren, Yâran, Sıra Yarenleri, Yaren Teşkilatı, Sıra Gezme, Gezek Geceleri, Sıra Gecesi, Cümbüş, Delikanlı Teşkilatı, Sohbet, Fefene, Erfene, Arfane, Harfane, Helva Sohbetleri, Oturmak, Helebiş, Sıra Âlemleri, Oda Sohbetleri, Ateş Gezmesi* (Atlı, 2015: 8-9; Atlı, 2016: 274-275; Atlı, 2018: 91); *Leyli, Derderbaba, Sabahiye Sohbetleri* (Mak, 2021: 1) olarak adlandırılan müzikli eğlence sohbetlerinin Konya'da aldığı genel isim *oturak*

âlemleridir. Oturak âlemi*, Konya’da müzik meclislerine verilen isimdir. Duygulu (2014: 351), oturak âlemini oyun ve müziğin, toplantının temelini oluşturduğu, içkili eğlence olarak tanımlamıştır. Oturak âlemlerinin belirleyici öğeleri olarak; yalnızca erkekler tarafından yapılan bir toplantı olması, eğlencenin sohbet ve yemek kısımlarının uzantısında içki içilmesi ve kadınların dans etmeleri öğelerini saymıştır. Oturak âlemi, Anadolu’nun bazı yörelerinde, sadece erkeklerin katıldığı, çalgılı, kadın oynatılan içkili toplantı olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, 2022). Özbek, (2014: 144) ise arkadaşlar arasında düzenlenen, edep ve terbiye çerçevesi içinde ve çok sıkı bir disiplin altında yapılan, sohbet, müzik ve oyunun önemli bir yer aldığı ahlaki ve sosyal bir toplantı olarak tanımlar.

Mak (2021: 4-15) *Leyli, Sabahiye* ve *Derderbaba* müzikli sohbetlerinin şehir kültürü içinde önemli yer tuttuğunu, kırsal alanlardaki toplu eğlence kültüründen ayrıştıklarını ifade etmiştir. Oturak âlemleri Anadolu’nun çeşitli yerlerindeki yapılan müzikli organizasyonlardan farklı olarak hem şehir kültürü hem de köy hayatı içinde bulunması açısından diğerlerinden ayrışır. Bazı yazarlar oturak âlemlerinin köy kökenli[†] (!) olduğunu sonradan şehre yayıldığını ifade etmiştir. “Konya nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köy kökenli halk ile zengin ticaret erbabının işlerin azaldığı uzun kış ayları gecelerinde, evlerin dışındaki, genellikle gözden irak (bağ evleri) mekânlarda yapılan eğlenceler *oturak âlemi* adını almıştır” (Odabaşı, 1999: 195).

Odabaşı (2000: 95), oturak yapılan bazı mahalle ve köyleri *Dünden Bugüne Konya Türküleri* adlı kitabından belirtmiştir. Bu mahalle ve köyler; *Topraklık, Yıkık Mahalle, Larende, Meram, Lalebahçe, Durunday, Araplar, Türbe önü, Dolav, Sedirler gibi semtlerin evlerinde ahır sekilerinde yapıldığı gibi ova köylerinde Güvenç, Tömek, Sakyatan, Obruk, Eskil, Karakaya, Küçükköy, Zivacek, Sille, Hatunsaray, Çumra, Karkı* gibi yerlerdir.

Halk geçmiş zamanlarda iletişim araçlarının bulunmaması, sosyal yaşantının kısıtlı olması ve insanların zamanlarının çoğunu çalışarak geçirmesi sonucu sosyalleşme alanlarına ihtiyaç duymuşlardır. Bu alanlar sosyalleşmenin yanı sıra, yöreye dair; müzik, yemek, yöresel kıyafetler, gelenek ve görenekler gibi bir dizi

* Bu çalışmada “oturak âlemi” Konya’da yapılan geleneksel müzikli eğlence sohbetlerinin adı olarak kabul edilmiştir. Oysa, taradığımız kitaplar ve yürüttüğümüz saha çalışmasında kaynak kişiler “âlem” kelimesini kullanmamışlardır. Oturak âlemlerinde ücret karşılığı dans etmek için getirilen kadınların bulunabileceği gibi sadece oturak âlemini düzenleyen kişinin eşi de bulunabilir. Eşin bu organizasyonlardaki görevi yemek yapmak ve hizmet etmektir. Bu bakımdan kadının sadece hizmet ettiği oturaklar/ oturak âlemleri hangi isimle anılmalı? Kişisel iletişimde bulunduğumuz kişilerden Kemal Pekçağlar (67 yaşında) 13-14 yaşlarında oturaklara katıldığını fakat aynı zamanda her gün farklı bir barana takımıyla müzik yaptıklarını belirtmiştir. Kemal Pekçağlar’ın oğlu Ali Pekçağlar 20 yaşlarında katıldığı sohbetlerin son oturaklar olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadelere bakılınca oturak, oturak âlemi ve baranaların kendi arasında isim karmaşası yaşadığı görülebilir. Bu karmaşıklık gidermek adına, giriş başlığı altında oturakların “âleme” dönüşmesi sebepleriyle birlikte verilmiş devamında kızlı kahveler ve barana sohbetleri anlatılmıştır.

† Kaynakta yer alan bu ifade pek açık olmasa da köyden yaşayıp sonrasında şehre yerleşmiş insanlar için kullanıldığı anlamı çıkabilir. Köken ilişkisi daha ziyade, takip edilebilir bir tarihi geçmişi nitelemektedir. Aksi hâlde, köyde yaşayıp şehre yerleşmişler için bu tanımlama bir tartışma dahi yaratılabilir. Ne zamana kadar köyde yaşamış olmak? Köyde yaşamış olmak ne demek? Şehirli olmak ne demek? Kastedilen Nasıl bir köy veya nasıl bir şehir? Gibi bir dizi soru de beraberinde getirir.

kültürel malzemenin aktarımının sağlandığı ortamlardır. Günlük hayatın streslerinden bunalan insanlar, güzel vakit geçirmek için eğlenceye yönelmişlerdir. Bu eğlence kültürlerinin müzikli olanlarının başında oturak âlemleri gelmektedir.

Sakman, (2001: 13) Selçuklu Türklerinin Konya'yı başkent yapmalarıyla birlikte, şehrin büyük canlılık kazandığını belirtmiştir. Mevlana'nın Konya'ya gelişi şehrin canlılık kazanmasına bir diğer önemli etkidir. Mevlana'nın Konya'ya gelişinden sonra Konya pek çok yazar tarafından *Mevlevi şehri* olarak tanımlanmıştır. Odabaşı (2003: 10) bu tanımı 19. yüzyılın sonlarında Bağdat demiryolunun Konya'ya bağlanmasından sonra şehre gelen yerli-yabancı seyyah ve araştırmacılar tarafından yapıldığını ifade etmiştir. Mevlevihanelerde yapılan müzik de aynı oranda öneme sahip olmuş, yörenin önemli bir müzik kültürü haline gelmiştir. Çakır, (2005: 357) Konya'nın *Mevlevi müziği** ile ilişkisi hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: "Konya, başta Mevlâna ve Mevlevîlikten kaynaklanan bir müzik kültürüne sahiptir. Selçuklular döneminden itibaren musiki, sadece bir eğlenme ve dinlenme aracı olarak değil, dinî törenlerin, savaşların, doğum, sünnet, evlenme gibi toplumsal törenlerin vazgeçilmez unsuru olarak gelişmiştir."

Sınırlı sayıda kaynak incelendiğinde başşehir olmadan önceki dönemde Konya'ya dair pek fazla bilgiye ulaşılamamaktadır. Bu kaynaklarda eğlence kültürlerinin tarihi hakkında net bilgilerin bulunamaması sebebiyle Konya'nın eğlence kültürlerinin tam olarak ne zaman başladığı bilinmemektedir. Ancak, Öztürk, Tan ve Turhan (2007: 44) *Konya Halk Müziği* kitabında, içkili, yemekli, oyunlu halk eğlencesinin kökeni 12. yüzyıla kadar götürmüşlerdir. Fakat bu tezi ispatlayacak bir belge ya da gerekçe sunmamışlardır. Yanı sıra, Sakman, (2001: 19) Öztürk ve diğerlerinden farklı olarak, oturak kelimesinin geçtiği ilk yazılı kaynağın 16. yüzyılda *Gazzi Seyahatnamesi* olduğunu söylemektedir. Konya halk ve âşık müziğinin temelini ozanlar ve kopuzcular geleneğinin devamı olduğu ifade edilebilir.

"Türklerin Konya'yı fethetmesinden sonra, Orta Asya'dan gelen ozanların burada, bir çalıp-söyleme geleneğini başlattıklarına ilişkin görüşler vardır. Keramat-ı Mevlâna adlı eserde, Mevlana'nın bir gün Sultan Rüküddin'e halk üzerindeki intibalarını göstermek üzere nakkareler, nefir, kus ve zurna çaldırıldığı ve bunun üzerine halkın toplandığı anlatılmaktadır" (Akman, 2006: 139).

Bu düşünceyi Mahmut Ragıp Gazimihal (1947: 14) şu cümleleri ile desteklemektedir:

"Yüzyıllarca evvel anayurtlarından çeşitli sebeplerle ayrılmak zorunda olan atalarımız, gittikleri yere maddi kültürleri yanında manevi kültürlerini de taşımışlardır. Sazlı ve sözlü icra edilen Konya oturağının mazisi âşıklık geleneğine kadar uzanmaktadır."

* Mevlevi ayini sırasında Mevlevi müzisyenler tarafından icra edilen eserlerin tamamına verilen isimdir. Mevlevi müziği tasavvuf müziğinin temelleridir.

Oturak Âleminde Katılımcı ve Mekân

Oturak âlemleri köy ve şehir oturakları olarak ele alınabilir. Şehir merkezinde yapılan oturaklar ile köyde yapılan oturaklar arasında farklılıklar görülmektedir.

“Şurası kesin olarak ayrılmalıdır ki, Konya şehir merkezindeki oturaklarla, köylerde yapılan oturaklar arasında büyük farklılıklar görülmektedir. Şehir merkezinden uzaklaştıkça, mesafenin uzaklığıyla orantılı olarak, farklılıklar gözlenmiştir. Bunda en büyük etken; şehir muhiti ile köy muhiti arasındaki sosyal ve kültürel farklılıklardır. Şehir muhitindeki oturakların türkü ağırlığı asla göz ardı edilmemelidir. Köy oturaklarında düzenin ve intizamın disipline edilmesinin daha zor olduğu açıktır. Şehir merkezinde düzenlenen oturakların daha seviyeli giz sektirmekten (!) maksadın görsel bir ziyafet olduğu, şehir merkezinin dışındaki oturakların ise müzik ve görsel ziyafetten öte, yoğun bir cinsellik içerdiği yine kaynak kişilerin ifadeleri ile doğrulanmaktadır” (Sakman, 2001: 11).

Sakman (2001: 88) ağır başlı insanların şehir muhiti musiki meclislerini/oturakları terk etmeleriyle birlikte merkezî otoritenin zayıfladığını, kolluk kuvvetlerinin yeterince müdahale edememesi neticesinde 1900’lü yıllarda Konya oturaklarının artık oturak âlemi olarak anılmaya başlandığını ifade etmiştir. Konya oturaklarının yerine gelen bu âlemin çoğunluğunun köy kökenli (!), oturak kültüründen habersiz insanlar olduğunu belirtmiştir.

Şekil 1: Konya’da müzikli bir muhabbet ortamı (Kemal Pekçağlar Özel Arşivi)

Sakman (2001: 79) köy kökenli oturakların genellikle düğün yapıldığı zaman veya köye hatırlı bir misafir geldiği zaman yapıldığını ifade etmiştir. Oturaklara herkesin giremeyeceği gibi girenlerinde bazı kurallara uyması gerekmektedir.

“Konya oturak âlemleri, öyle sanıldığı gibi her rastgelenin içine girebileceği bir iş değildir. O âlemlere girebilmek için yıllarca sözde sadakat, emanete sahip olma, mertlik, hele hele beline sağlam olma gibi dürüst karakterden, müezzin vasıflardan, tecrübeden geçmiş olmak lazımdır” (akt. Sakman, 2001: 8).

Bazı toplantılarda bu kurallardan zaman içinde vazgeçilmiş, oturakların iç yapısında değişimler görülmeye başlanmıştır. Şekil 1 müzik ve muhabbetin ana unsur olduğu toplantılara örnek verilebilir. Odabaşı (2000: 94), oturak âlemlerinin 1925’li yıllardan sonra yavaş yavaş değiştiğini, hovardaların* kaçamak olarak bazı semtlerde gizlice yaptıkları sazlı-sözlü eğlencelere oyuncu kadınları da dâhil ettiklerini ifade etmiştir. Toplumun ahlaki yapısına uymayan ve olumsuz etkileyen bu davranışlar gerekçesiyle oturak âlemleri 20. yüzyılda devlet tarafından yasaklanmıştır. Bu yasaktan sonra oturak âlemlerine alternatif olarak açılan kızlı kahveler ile ilgili Odabaşı, (2000: 95) şu ifadeleri kullanmıştır:

“Cumhuriyetin ilanından sonra da devam eden birçok uygunsuz olayların olagelmesi, emniyetçe rutin tedbirlerin alınmasını gerektirdi. Ancak halkın uzun yıllar içindeki alışkanlığını birdenbire kesmek yerine oturaklara alternatif olarak, *kızlı kahvelerin* açılmasına göz yumuldu.”

Odabaşı, oturak âlemlerinin 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar yapısını koruduğu, sonrasında ise bozulup yozlaştığını ifade etmektedir. Bozulup yozlaşmasından kasıt, müziğin ikinci plana atılıp oyuncu kadınların Konya halkının kültürel dinamiklerine uymayan hareketler sergilemesi, çıkan kavgalar, toplum gözünde kötü şöhret gibi sebeplerdir. Fakat oturak âlemi aynı nedenlerden dolayı farklı zamanlarda yasaklanmıştır. Konya oturakları Ferit Paşa’nın (1315-1316) valiliği zamanında yasaklanmıştır (Sakman, 2001: 9). Bu açıdan bakıldığında oturak âlemlerindeki dönüşümün Cumhuriyet Dönemi’nde değil daha önceki bir dönemde başladığı söylenebilir.

“On yedinci yüzyıl içerisinde Köprülüler iktidara geçmek üzere bulunduğu sırada Konya’nın Seydişehir ilçesini elinde tutan derebeyi Damköylü Mustafa’nın kadın oynatmak[†] bahanesiyle zamanın Konya beylerbeyini davet ederek öldürtmesi olayı da bize o zamanlarda kadın oynatma âdet ve geleneğinin mevcut bulunduğunu gösteriyor” (akt. Sakman, 2001: 17).

17. yüzyıldaki müzikli sohbetlerde görüldüğü gibi dansçı[‡] kadınların bu organizasyonlara katılması, kavga, dövüş, ölüm gibi olaylar dört yüzyıl kadar geçmişe dayanır.

* Oturak âlemlerinin olmazsa olmaz karakteridir. Oturağı düzenleyen ve finanse eden, bol paralı yiğit kişilere verilen isimdir. Hovarda kullanımı Konya’da sadece erkeklere değil, mert, cesur olan kişilere söylenen bir isimdir.

† Kadın oynatmak: Anadolu’nun farklı coğrafyalarında da görebileceğimiz bu ifade, cinsiyetçi olduğu kadar gerçekçi bir durumun da ifadesidir. Yöredeki eğlence geleneği içinde belirli bir ücret karşılığında, o yöreli olmayan kadınların eğlence anına dans ederek katkı sunmasından kaynaklı ortaya çıkmıştır.

‡ Taranan kaynaklarda ve bazı kişisel iletişimlerde “oyuncu kadın” terimi doğrudan alıntı ile alınmıştır. Doğrudan alıntı olmayan yerlerde “dansçı kadın” teriminin kullanımı tercih edilmiştir.

Oturak âlemlerinde üç unsur önemlidir. Bunlar: hovarda (efe)*, oturakta bulunan insanlar ve barana takımımızdır.

“Hovardasız bir Konya oturağı düşünmek mümkün değildir. Hovardalar mangal yürekli, bıçkın ve genellikle bol paralı kimselerdir. Oturağın tüm masraflarını hovarda karşılar. Gözü kara kişilerdir” (Sakman, 2001: 23-24).

Hovarda; oturağı düzenleyen, konuk seçimini yapan, bütün masrafları karşılayan, zaman zaman oturakta çıkan kavgalara neden olan kişilerdir. Odabaşı (2003: 29-30) hovarda kelimesinin cömert, eli açık, idaresiz ve parasını sınırlandırmadan harcayan kişiler için kullanıldığını, sadece oturağa ve erkeklere özgü olarak kullanılmadığını ifade etmiştir. Yazar hovardanın gelir sahibi bir tüccar veya çiftçi değil de anne babadan kalma mülk sahibi olduğu durumlarda bütün malını satarak oturak hayatına ve kadınlara harcaması gerektiğini ifade etmiştir. Sakman (2001: 29) bütün varlığını satan ve oturak uğrana harcayan hovardaların pek çoğunun orta yaş dönemini aştıktan sonra tövbe ederek hacca gittiklerini ve kendilerini ibadete verdiklerini ifade etmiştir.

Konya oturak âlemlerinde bir dönem oyuncu kadınlar da bulunmuştur. Oyuncu kadınların oturaklarda bulunması 17. yüzyıla kadar uzanır. Bu dönemde de oyun için sadece kadınların bulunması dikkat çekicidir.

“Konya oturaklarında erkeklerin oynaması ayıp sayılmaktadır. Oyun oynamak oturak kadınlarına mahsustur. Bu oyunlar kesinlikle cinsellik çağrışımları yapacak oyunlar değildir. Sanki bir sanat eseri icra edercesine dikkatli uygulanan zarif figürler, türkülerle birlikte bir bütün oluşturarak oturaktaki misafirlerin mest olmasını sağlarlar” (Sakman, 2001: 37).

Oyuncu kadınların iki farklı amaç için oturağa alındığı görülmektedir. İlk amaç, yöresel halk danslarının sergilenmesidir. İkinci amaç ise halk danslarından ziyade kadın bedeninin sergilenmesidir[†]. Bu dansçı kadınların, toplumun kültürel yapısına uymayan kıyafetler giymeleri ve halk danslarından ziyade kadın bedeninin ön planda olduğu danslar sergilemeleri oturak âlemlerinin toplum tarafından hoş karşılanmamasına sebep gösterilmektedir. Oturak âlemine halk dansları sergilemek için alınan kadınlar hovardanın denetimi altındadır. Odabaşı (2000: 98) oturakta çizgiden çıkan bazı kimselere yaptığı işin uygunsuz olduğunu hatırlatmak veya bir daha tekrar etmemesini sağlamak için kulağının kesilip, sabıka kaydı olarak suratına işlendiğini ifade etmiştir. Bu işlem hovarda denetiminde olan dans eden kadınlara kötü gözle bakan erkeklere de uygulanan bir ceza olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, bir açıdan dansçı kadınlara değer verilip uğruna kavga edildiği, erkeklerin kulaklarının kesildiği, diğer taraftan eğlence amaçla oturağa alındığı görülmektedir. Kemal Pekçağlar köy-

* Efe, yörede kullanılan hovarda kelimesinin eş anlamlısı olarak kullanılır. Konya oturağının asayişinden sorumlu kişidir.

† “Kadın bedeninin ön planda olduğu danslar” ifadesi, eğlence süresince dans eden kadınların cinsel, erotik (çoğu zaman buna uygun giyinirler) -ifa edilen dans farklı bir kültürde göreceli bir biçimde erotik kabul görünmeyebilir, ancak yöre kültürü içinde öyle görülür- beden hareketlerini tanımlamak için kullanılmıştır.

şehir oturaklarını ve dansçı kadınların oturak âlemlerindeki yerini şu şekilde özetlemiştir;

“Oturakta bayan bulunur, içerde hizmet eder, oranın düzenini yapar, oyun havaları çaldığı zaman oyununu yapar. O hanım oynarken kimse bakmaz yüzüne böyle bir edep adap var. Bu bayanlar kimlerdir nereden gelir ben bilmem. Kadınlı sohbetlerde bulunmadım. Giden arkadaşlar da tanımadıklarını söylerlerdi. Sanıyorum Konya dışından geliyorlardı. Sonradan tabii bozuldu biraz. Şu anda da köylerde yapılıyor bu tür şeyler. Köy merkezinde de olmuyor, köyün dışında bir evde yapılır böyle işler. İş paraya döndü. Hem şehirde hem de köyde oturak yapılır ama köylerde dediğim gibi biraz kabaca olur bu işler. Köylerde kavga dövüş, karıya saldırma falan yani hoş olmayan durumlarda olabiliyordu köylerde genelde. Her köyde değil bazı köylerde olurdu. Bu toplantılar içkili falanda olur” (Kemal Pekçağlar ile Kişisel İletişim*, 26.03.2022).

Oturak âlemlerinden barana sohbetlerine geçiş evresinde kızlı kahvelerin rol alması da dansçı kadınların bu eğlence kültüründeki yerini vurgulamaktadır. Şekil 2’de görüldüğü üzere, kamusal alanlarda (özellikle haremlik alanlarda) Konya kültürünün alışlagelmiş kadın giyim kıyafetlerinden farklı bir giyim şekliyle dans eden kadınların bulunduğu oturak âlemlerine örnek verilebilir.

Şekil 2: Konya Kadınhanı Söğütözü Köyü Oturak Âlemi (Youtube, 2013)[†]

* Metin içerisinde yer alan kişisel iletişim transkripsiyonları, kaynağın aktardıklarına müdahale edilmeden olduğu gibi yapılmıştır. Ancak, kişisel iletişim içerisinde gördüğümüz yerel ağız özellikleri bu transkripsiyonda yansıtılmamıştır.

[†] Dansçı kadınların dans ederken yüzlerinin görülmediği anın seçilerek fotoğraflanması bilinçli olarak tercih edilmiştir.

Oturak âlemlerinde yer alan bir diğer katılımcı topluluğu da baranadır. Barana oturak âleminde bulunan müzik ekibine verilen isimdir*.

Şekil 3: 1990'lı yıllar (soldan sağa doğru isimleri; Abdullah Baldan, Kemal Pekçağlar, Ramazan Çelik, Saim Kayhan, Hamdi Özginaslı, Makinacı Ali (Kemal Pekçağlar Özel Arşivi)

Konya türkülerinin icrası için gerekli olan müzik grubu Konya oturağı için ana unsur sayılabilir. Şekil 3, 90'lı yıllardaki bir baranaya örnektir. Halıcı (1985: 30) barana tanımı ve baranada kullanılan çalgıları şu şekilde ifade etmiştir:

“Barana denilince Konya’da musiki takımı anlaşılır. Baranada divan sazı, cura, ud, kanun, def, tahta kaşık çalan müzisyenlerle türkü söyleyen solist bulunur.”

Oturak Âleminde Çalgı ve Repertuar

Genel olarak eserlerin belli bir çalınış sırası yoktur. Ancak, çalınan türkülerin makamlarının birbiri ile uyması için aynı makamlı türküler peş peşe çalınır. Konya oturakları *Çuhacioğlu peşrevi* ile başlar. Bu peşrev, klasik Türk müziğinde bilinen peşrevle aynı değildir. Buradaki peşrev, daha ziyade bir sonraki eseri makamsal olarak hazırlayan, dinleyici topluluğun motivasyonunu sağlayan bir açış, girizgâh ve gösteriş olarak düşünülmelidir. Türk halk müziği sosyal ve mesleki grup müziklerinin (sıra gecesi, kürsübaşı, oturak âlemi vd.) giriş eserleri genelde enstrümantaldır. Bu sosyal ve mesleki gruplardan bazıları giriş eseri olarak divan ayağı[†], bazıları ise peşrev *icra etmektedir. Oturak âlemlerinin girizgâh eseri

* Barana toplulukları ile ilgili daha ayrıntılı bilgi bu çalışmada “Barana Sohbetlerinin Yapısı” başlığı altında verilmiştir.

†Divan tarzındaki sözlü ezgiden önce ve sözlerin aralarında çalınan saz bölümü. Çalgısal ezgi. “Divan Peşrevi” adıyla da bilinir (Duygulu, 2014: 158).

olan Çuhacığolu peşrevi yöredeki genel adıdır. Ancak, TRT nota arşivinde 2 repertuar numarasıyla Konya peşrevi olarak yer almaktadır. Bu peşrev Konya oturak âlemlerinde klasik Türk müziği çalgılarıyla çalınsa da (ud, kanun, keman, klarnet gibi)[†] Konya halk müziği havası hissedilmektedir. Bu yönden diğer peşrevlerden ayrılmaktadır. Bu görüşü Mehmet Yücel Paşmakçı (Kişisel İletişim, 12 Mayıs 2021) şu ifadelerle desteklemektedir: “Benim ut çalgısından notaya aldığım Konya türküleri var. Ut çalgısından notaya alığım için Konya tezenesi ile yazmadım fakat bu eserler ut ile çalınsa da Konya tezenesi hissedilmektedir.” Bu havanın hissedilmesinde birden fazla etken sayılabilir. Konya'nın mahalli sanatçıları ve kaynak kişileri olarak bilinen Kanunî Memduh Derin, Udî Ahmet Özdemir, Udî Cevdet Ekentok'un müzik hayatına cura ile başlamaları Konya tezene yapısına ve Türk halk müziğine hâkim olmalarını sağlamıştır. Bu hakimiyet ut çalgısında Konya tezenesinin hissedilmesini sağlayan bir faktör olarak sayılabilir. Ritim sazlarının (darbuka, def, kaşık) Konya tezenesine uygun olarak ritim çalması Klasik Türk müziği sazlarında Konya tezenesinin hissedilmesini sağlayan bir diğer faktör olarak sayılabilir. Duygulu (2014: 297) Konya tezenesi şu şekilde tanımlamıştır:

“Konya tezenesi, Konya il ve ilçelerinde icra edilen türkülerin bu yöreye özgü çalınış ve söyleniş özelliklerinin tümüne verilen isimdir. Bağlama türü çalgılarda tezene; ut ve cümbüş gibi çalgılarda da mızrabın özel vuruşlarını ifade eder.”

Oturak âlemlerinde divanlar önemli bir yer tutmaktadır. Oturakta âşık varsa âşık tarafından yoksa saz ustaları tarafından koşma ve divanlar okunur. Ancak son divan sanatçılarının vefatından sonra, divanlar yok olma sürecine girmiştir. Merhum Mazhar Sakman son divan sanatçısı olarak bilinmektedir. Divanların önemli temsilcilerinin vefat etmesiyle oturak âlemlerindeki divan geleneği de yok olmaya başlamıştır. Konya'da günümüzde divan okuyuşuyla anılan bir sanatçı bulunmamaktadır.

* Müzik icra edilen meclislerde, müzik topluluğunun veya bir çalgının icra ettiği giriş niteliğindeki ezgilere verilen isimdir. “Sıra”, “barana”, “gezek” gibi müzikli toplantıların giriş kısmında da çalınan çalgısal ezgi kesitlerini tanımlamak içinde kullanılmaktadır.

[†] Anadolu'da, genelde klasik Türk müziği çalgıları ailesine atfedilen bu enstrümanlar, kırsal alanların genel çalgı ailesinden farklı olarak, şehir halk müziği içinde de toplu halde yer alır.

Şekil 4: Sadece bağlama takımından oluşan bir müzikli sohbet ortamı (Kemal Pekçağlar Özel Arşivi)

Şekil 5: TRT2 "Elimizden Obamızdan" programı- 1984, soldan sağa doğru; Yumurtacı Osman Erdem, Ali Korkal, Mehmet Gönülal, Hakkı Zambak, Saatçi Mazhar Sakman, Hanende Solist Nuri Cennet, Solist Rıza Konyalı, Mustafa Yılmaz, Muharrem Ezder, Rahmi Konak, Şükrü Çelik (Odabaşı, 2000: 56).

Her ne kadar ut, kanun, keman, cümbüş darbuka ve hatta klarnet çalgılarına oturak âlemlerinde rastlanıyor olsa da yörenin halk çalgıları arasında kabul edilmez (Sakman, 2001: 43). Ancak, Konya oturak âlemlerinde olduğu gibi barana sohbetlerinde de halk müziğinin geleneksel sazlarına da yer verilir. Bugün her ne kadar bu sazların icrasına rastlanılmasa da geçmişte yöredeki müzikli eğlence sohbetlerinde oturak âlemlerinde görülen diğer çalgılar 12 telli divan sazı ve curadır. Şekil 6'da görülen çalgı bağlama ailesinin üyesi olan divan sazıdır.

Konya yöresinde 12 tel ile kullanıldığı için 12 telli divan sazı olarak bilinmektedir. Bağlama ailesi çalgılarından olan bu saz üçerden dört takım teli olan, telli tezeneli bir halk çalgısıdır. Sakman (2001: 44) tellerin dizilişini aşağıda beş tel, ortada dört tel, yukarıda üç tel şeklin ifade etmiştir. Akor bozuk düzen çekilir. Alt tel la, orta tel re, üst tel ise sol şeklindedir. Diğer yandan, def ve kaşık da bu müzikli eğlencelerin ana sazları arasında yer alır.

Şekil 6: On iki telli divan sazı (Youtube, 2012).

Şekil 4 ve 5'te görüldüğü gibi ailesi oturak âlemlerinde ve başka müzikli ortamlarda diğer çalgılara göre daha fazla oranda kullanılmaktadır.

Ut çalgısı oturak âlemlerine sonradan girmiş olsa da bu organizasyon için önemli bir yer tutar.

“Oturakta divan sazı mutlaka olur. Ut olmazsa olmaz. Kanun olursa daha iyi olur tabi kanun çalan azdı üç beş kişi vardı eskiden. Saz önemli cura vardı. Arkadan kaşık çalan olurdu. Darbukayı pek sevmezlerde oturak içerisinde. Ut, bağlama ve cura çok önemli açışları arada dolaşmaları bu sazlarla yapılırdı. Bizim evde yapılan toplantılarda ut, kanun, bağlama, cura bulunurdu” (Kemal Pekçağlar ile Kişisel İletişim, 26 Mart 2022; Ali Pekçağlar ile Kişisel İletişim, 27 Mart 2022).

Yapılan kişisel iletişimlerde, oturak âlemleri ve barana sohbetlerinde ut çalgısı olmazsa olmaz olarak sayılabilecek kadar önemli bir yer tuttuğu ifade edilmiştir. Ut çalgısının Konya'ya geliş sürecini Gazimihâl (1947: 40) şu şekilde ifade etmiştir:

“Konya'da ut enstrümanının kullanılmasına Mevlevi dergâhından Saadettin Çelebi * vesilesi ile olmuştur. Saadettin Çelebi Konya'da doğmuş olmakla beraber, babası Vahit Çelebi Halep Mevlevihane'si postnişinliğine atandığından o da sekiz yaşlarındayken babasıyla birlikte Halep'e gitmiş ve

* Mevlevi şeyhi olan bu kişi taranan diğer kaynaklarda Said Çelebi olarak geçmektedir.

orada ut dersleri olarak müzik bilgisini artırmıştır. Konya’da ut sesini ilk olarak Saadettin Çelebi duyurmuştur.”

Saadettin Çelebi’nin ut çalgısını Konya’ya tanıtması, ut çalgısının oturak âlemlerinde kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Mevlevihanelerin oturak âlemleri üzerinde bir diğer etkisini Mehdi Halıcı (1985: 46) şu şekilde ifade etmiştir:

“Eski dönemlerde Mevlevi dergâhlarında sema ayini içinde mutriban olarak görev yapan Konyalı müzisyenler, zaman zaman kendi aralarında oturur muhabbet meclisleri kurarlarmış. Klasik Türk müziğinin önderleri olan bu kişiler muhabbet toplantıları içinde türküler bestelemişler ve kendi aralarında bu türkülerini çalıp söylemişlerdir. Klasik müzikte otorite olan bu kişiler Konya türkülerinde klasik şarkılara benzer bir yapı içinde ve ara nağmeli olarak bestelemişlerdir. Kanımızca Konya türkülerini bu özellikleri yüzünden müzik kültürümüzün *klasik türkülerini* demek daha doğru olur.”

Halıcı, bu bilgilere ek olarak Konyalı Mevlevi müzisyenlerin bazen oturak âlemlerine katılarak besteledikleri eserleri oturak sırasında seslendirdiklerini belirtmiştir. Dolayısıyla, Konyalı Mevlevi müzisyenlerin *klasik türkülerini* teriminin ortaya çıkmasına sebep olacak kadar halk müziği ile etkileşim içerisinde oldukları söylenebilir.

Şekil 7: (Kemal Pekçağlar Özel Arşivi)

Demir (2013: 95) oturak âlemlerinde kullanılan klasik Türk müziği sazları ile ilgili olarak şu ifadelerle yer vermektedir:

“Oturak âlemlerinde ud, keman gibi klasik müziğimizde kullanılan çalgıların kullanılması bize bu yörenin klasik müziğimiz için ne kadar değerli olabileceğini göstermesi bakımından önemlidir.”

Şekil 7, klasik Türk müziği çalgılarının Konya müzikli sohbet ortamlarında kullanımına örnektir.

Yöre türkülerine, kırsal alanlarda eşlik eden sazlar şehir hayatı içinde değişir. Türk sanat müziğinin bilinen sazları, kırsal alanların repertuvarını şehir hayatı içerisinde ifa etmeye başlar. Bu icra anlayışı, duyumsal açıdan farklı bir müzik algısı yaratır. Oluşan ya da hissedilen bu hava *şehir halk müziği* olarak adlandırılmaktadır. Askerî, ekonomik, siyasî-politik vb. alanlarda merkezî bir özellik kazanmış olan yerlere bakıldığında müzik biçimlerinin çalgısal ve makamsal olarak daha farklı olduğu görülebilir. Bu bölgelerin müziğinde klasik Türk müziği geleneksel sazlarının kullanıldığı, makam yapısının ve okuyuş üslubunun klasik Türk müziğine daha yakın olduğu söylenebilir. Bu farklılıkların bulunduğu eserler için şehir halk müziği ifadesi kullanılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Halıcı'nın *klasik türkü* deyiimi *şehir halk müziği* deyiimi ile örtüşmektedir.

Barana Sohbetlerinin Yapısı

Konya'nın köy ve kent merkezinde gerçekleştirilen barana sohbetleri Konya müzik kültürü içinde önemli yer tutar. Barana, oturakta bulunan müzisyenlerin oluşturduğu topluluğa verilen isimdir. Barana sohbetleri, adını bu topluluktan almaktadır. Barana sohbetleri aynı yaş grubunda olan müzisyenlerin toplanarak müzik yaptıkları ve muhabbet ettikleri meclise verilen isimdir. Barana denilen topluluk, bir araya gelip yörede *milli* de denilen Konya türkülerini çalıp söylemek için haftalık toplantılar sürdürmektedir (Sakman, 2001: 93).

Şekil 8: (Fatih Çinioğlu Özel Arşiv)

Oturak/oturak âlemleri gibi belirli bir mevsim ya da saat aralığında gerçekleşmemektedir. İnsanların farklı işlerle uğraşması ve zaman geçirecek kitle iletişim araçları bulmaları toplantıların az yapılmasına ve bu kültürün yavaş yavaş yok olmasına neden olmaktadır. Geçmişe göre daha az yapılan barana sohbetleri,

Konya müzik kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması adına önemli organizasyonlardır. Şekil 8, günümüz Konya baranalarının bir örneğidir.

Tıpkı oturak âlemlerinde olduğu gibi, barana sohbetlerinde de müzik bu organizasyonların merkezindedir. Bu benzerliğin yanında farklı yönleri de bulunmaktadır. Sakman (2001: 93) şehir merkezinde düzenlenen yeni nesil barana sohbetlerinde artık içki ve kadının kalmadığını, barana sohbetlerinin tamamen müzik ağırlıklı bir hale dönüştüğünü ifade etmiştir. Kemal Pekçağlar ile yapılan kişisel görüşmede (26.03.2022), 13-14 yaşında katıldığı sohbetleri barana olarak tanımlamaktadır. Gençlik zamanında her mahallede bir barana takımının olduğunu söyleyen Pekçağlar bazen haftanın tüm günleri baranaya katıldığını ifade etmiştir. Bu ifade geçmiş dönemde barana toplantılarının ne kadar sık yapıldığını vurgulamaktadır. Pekçağlar barana toplantılarını bir organizasyon olarak şu şekilde özetlemektedir:

“Toplantıda yemek yoksa sekiz sekiz buçuk gibi toplanılır. Biraz sohbet edilir, hemen müziğe başlanmaz. Yemek olabilir de olmayabilir de. Yemek varsa biraz erken toplanılırdı. Her evin hanımı yoğurt çorbası, etli pilav, su böreği gibi yemekler yapar onlar gelir. Müzik yapılır pişmaniye, arabaşı gibi yemekler gece yarısı gelir. Bazen acıkınca gece kahvaltı yapardık sonra müziğe devam ederdik. Eserler makam makam seçilir. Ağır makamlar gece yarısından sonra çalınır. Hüzünlü, acıklı türküler, uzun havalar gece birden ikiden sonra çalınır bu durum bitişin habercisidir. Peşrev zaten hareketlidir öyle başlar öyle devam eder. Peşrevler başlardık ‘bir şarap içtim destiden’ diye bir türkümüz var onla da bağlantıyı yapardık. Bizim çoğu türkülerimizde ara nağmeden hariç gezintiler yapılır. Bir türkü yarım saat sürerdi. Şimdi iki beyit okunuyor beş dakikada bir türkü bitiyor ya da üç dört dakikada. Bizim toplandığımız zaman kaç beyit varsa yedi sekiz beyit hepsi okunur. Mesela “Kesik Çayır” var bütün beyitleri okuruz. “Bilmem Hayal midir” var onun yedi beyit yedisi de okunur eksik okunmaz. Uzun divanlar var hepsini okuruz. Bunlar gibi. Yani sabaha kadar oturacaksın nasıl zaman geçecek. Aslında bir makamdaki türkülerini çaldıktan sonra okuyan ya da çalan hangi makamdan devam etmek isterse ona geçilir. Gecenin rehavetinden olacak giderek yavaşlardık. Özel bir kıyafet yoktur. Herkes normal kıyafetleriyle gelir. Sırf eser okumak için gelen arkadaşlar vardır. Bazen çalgı çalan arkadaşlar okur. Gitmelerin başlamasını belirleyen sazdır. Ya da büyük varsa gitmeye o öncülük eder.” (Kemal Pekçağlar ile Kişisel İletişim, 26.03.2022).

Pekçağlar’ın sözünü ettiği *Bilmem hayal midir?* türküsünün sözleri tablo 1’de yer almaktadır. Türkünün sözlerine bakıldığında, tematik olarak beşerî aşkın yanı sıra ruhani dünyaya da göndermeler görülmektedir. Bu konu dağınıklığı, eserin kaybolmuş ya da okunmayan dizelerinin de olduğunun göstergesi sayılabilir.

Bilmem hayal midir?

Bilmem hayal midir aman aman bilmem düş müdür?

Mektubun gelmiyor aman aman yollar kış mıdır?

Yürü sürmelim yürü, yürü kâküllüm yürü.

Aksinne'ye vardım aman aman koyun yaymaya,

Aklıma geldi aman aman beni döğmeye.

Yürü sürmelim yürü yürü kâküllüm yürü.

Ehl-i aşk olanın yüzü yerededir aman aman,

Benlik davası aman aman aşka perdedir.

Yürü sürmelim yürü yürü kâküllüm yürü ah!

Hamama giderken aman aman bohçam tutuştu,

Uçkurum kırıldı aman aman şalvarım düştü.

Yürü sürmelim yürü yürü kâküllüm yürü.

Bir eli kaşeli aman aman bir eli taslı,

Bir tanem uslu aman aman bir tanem deli ah!

Yürü sürmelim yürü yürü kâküllüm yürü.

İki derviş geldi aman aman Şam'dan eşkarı.

Taramış zülfünü aman aman vermiş tımarı.

Yürü yürü sürmelim bir tanem yürü.

İki derviş gelir aman aman postu arkasında,

Keramet nişanı aman aman var hırkasında.

Yürü sürmelim yürü yürü kâküllüm yürü.

Tablo 1: Bilmem Hayal Midir? Eserinin Sözleri

Oturak âlemlerinde okunan ve her beyiti okunduğu için bu organizasyonların uzun sürmesini sağlayan eserlere örnek olarak "Keten Gömlek", "Çek Deveci", "Suya Düştü Gülümüz", "Eşme İdi Eşme İdi", "Bir Giderde Ben Ardıma Bakarım", "Meram Bağları Da Benim Durağım", "Allah Bir Adama Evlat Verince" verilebilir (Odabaşı, 2000: 25, 28, 36, 38, 43, 63, 74).

Sakman (2001: 94) barana toplantılarının eski Konya oturaklarını tam olarak yansıtmadığını fakat yöre türkülerini yaşattığı ve canlı tuttuğu için Konya türkülerinin yeni adresi olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda Konya oturaklarının türkü repertuarını aynen muhafaza etmeye çalışılarak önemli bir görev yerine getirdiğini belirtmiştir. Barana sohbetlerine, oturak âleminde olduğu gibi *Çuhacıoğlu peşrevi* ile başlanmaktadır, devamında oturak âlemlerinde icra edilen eserlerin yanında farklı yörelerden eserlerde icra edilmektedir. Barana

sohbetleri ve oturak âlemleri arasında repertuar olarak benzerlik ve farklılıklar gözlemlenmiştir*. Ayrıca Drive hesabımda özel arşiv kayıtlarına yer verilmiştir.†

Şekil 9: Barana toplantısı 2019, soldan sağa isimleri; Hüseyin Kubilay Öztuğ, Fatih Çinioğlu, Murat Can, Ahmet Safa Mızrak, Aziz Yehia (Youtube, 2019)

Barana sohbetlerinde çalınan çalgılar divan sazı, bağlama, cura, ut, kanun, darbuka, def, kaşık, keman, cümbüş, klarnet gibi çalgılardır. Barana sohbetlerinde kullanılan çalgılar bu kadar geniş bir yelpazede verilmesine rağmen, barana sohbetlerinde daha çok ut, kanun, darbuka, keman çalgılarına yer verildiği gözlemlenmiştir. Bazı baranalarda org, elektronik müzik aletleri kullanıldığı gözlemlenmiştir‡. Oturak âlemlerinin ana çalgılarından sayılan bağlama ve cura çalgılarının kullanımı barana sohbetlerinde sınırlı kalmıştır. Şekil 9’da da görüldüğü gibi genellikle tasavvuf ve sanat müziğinde kullanılan çalgılar barana toplantılarında kullanılmaktadır. Ney çalgısı oturak âlemlerinde bulunmasa da bazı barana toplantılarında kullanılmaktadır. Zilli maşa ve yaylı tambur çalgıları bir dönem baranalarda bulunmuştur (Fatih Çinioğlu ile Kişisel İletişim, 29 Mart 2021; Ali Pekçağlar ile Kişisel İletişim, 27 Mart 2022).

Günümüz barana gruplarından birinde yer alan ve 30 yıl önce dedesiyle oturlara gittiğini ifade eden Fatih Çinioğlu (Kişisel İletişim, 29 Mart 2021) oturak ve barana kültürünü şu şekilde özetlemektedir;

* Barana sohbetlerinde farklı yörelerden icra edilen eserlere aşağıdaki linkler örnek olarak verilmiştir.

- https://www.youtube.com/watch?v=OjFfb-Oo0Xk&ab_channel=Fatih%C3%87inio%C4%9Flu
- https://www.youtube.com/watch?v=HeMSKDqrCZQ&list=FLLTLxCmQBXX3dFFUH4R3Bew&index=3&ab_channel=mustafa%C3%B6zceran

† https://drive.google.com/drive/folders/1auoyvDvXo-lm_KJmKyPHw-JDH_TCoHOn?usp=sharing bağlantıya tıklayarak Drive hesabımdaki iki videoya ulaşabilirsiniz. İlk video oturak âlemlerinde farklı yörelerden okunan eserlere örnek olarak verilmiştir. İkinci video ise içkili ve erkeklerin oynadığı oturak âlemlerine örnektir. Literatür taraması ve kişisel iletişimler sonucunda erkeklerin oynamasının ayıp sayıldığı ve bu organizasyonlarda oynamadıkları sonucuna ulaşılmıştı. Fakat, Drive hesabımda bulunan ikinci video bu sonucun aksi niteliğinde olduğundan önem arz etmektedir.

‡ https://www.tiktok.com/@mehmetgurbez/video/7087251819377806593?is_copy_url=1&is_from_webapp=v1&q=mehmetgurbez&t=1651407405160 erişim adresine bakınız.

“Eski zamanda insanlar cuma günü yatsı namazından çıkıp, erenler cumartesi günü çorbayı bizim orada içeceğiz derlermiş. Cumartesi akşam yemeğinde toplanıp, sabah namazına kadar meşk ederlermiş. Günümüzde böyle bir kültür kalmadı. Dedem cami çıkışı çarşamba günü Zincirlik köyünde muhabbet var kimseye söyleme derdi. Köye giderdik evden hariç köy odası olurdu orada oturulurdu. Kar-pekmez, arabaşı, bamya, su böreği, etli ekmek, hoşmerim (arı ballı) gelirdi ilk olarak. Gece yarısı acıktığımız zaman kahvaltı yapardık. Sabaha karşı eve gelirdik. Akşam iş çıkışı toplanılırdı 7-8 gibi sabaha karşı dağılırdık. Gecedden sonra ağır eserler çalınırdı. Benim gittiğim oturaklar %90 cumartesi günü olurdu. Sadece saz çalınmazdı muhabbet yapılırdı. Fıkralar anlatılırdı. Repertuvar makama göre yapılırdı. Adamın aklına bir eser gelince “Efendiler hicazdayız rasta geçince elmaların yongasını yapalım” derdi. Hareketli parçalar yapılırdı gece yarısından sonra ağır eserler çalınırdı. Oturaklarda 12 telli divan sazı, dört telli cura, ut, zilli maşa ve def bulunurdu. Eserleri saz çalanlarda okurdu Ahmet Özdemir, Rıza Konayalı gibi. Sadece solist olarak gelenler de olurdu onlarda okurdu. Kadın kesinlikle bulunmazdı. Erkeklerin oynaması ayıp sayılırdı oturakta ya da barana da oyun olmaz. Saz söz muhabbet, varsa yemek olur. Eski oturaklar kalmadı. Barana dediğimiz sohbetler devam ediyor. Günümüzde kendi yaş grubundaki arkadaşlar bazen ev ortamında toplanırlar. Baranalarda eski repertuvar yok. Repertuvar eksik çalınır. Konya haricinde eserler çalınır. Amaç yine sohbet ve müziktir ama yapısal olarak çok fazla farklılık var. Eski yemek, müzik ve sohbetleri bulmak imkânsız.”

Çinioğlu ve Sakman’a göre barana sohbetleri, oturak âlemlerinin devamı olarak görülmüş, birden fazla ortak noktası olduğu ifade edilmiştir. Ancak, barana sohbetleri oturak âlemi kültürünü yansıtmaya çalışsa da oturak âlemlerinden farklı bir kimliğe bürünmüştür. Oturak âlemlerinde bulunan yemek, içki ve halk oyunları barana sohbetlerinde bulunmamıştır. Aynı şekilde hovarda (efe), halk oyunları oynayan kadınlar, cinsel amaçla oturak âlemlerine alınan kadınlar barana sohbetlerinde bulunmamıştır. Müzik ve sohbet ana unsur hâline gelmiştir. Barana sohbetlerinde kullanılan çalgı yelpazesi genişlemiş, farklı yörelerden eserler barana sohbetlerinde icra edilmeye başlanmıştır. Göze çarpan bir diğer fark ise barana sohbetlerinin arkadaş ortamında yapılmasının yanında para karşılığı olarak da icra edilmesidir. Pekçağlar (Kişisel İletişim, 27.03.2022) konuya dair şunları ifade eder:

“Ben gençken köylerde oturağa giderdik 60’lı yaşlarda amcalar olurdu. Sanıyorum bunlar son oturaklardı. O dönemden sonra adap değişti, oturma düzeni değişti. Baranalar kendi aralarında toplanmaya başladı. Dışarıdan kimse alınmazdı. Yakın arkadaş grubu toplanır sohbet eder müzik yapardı. Oturağın son zamanlarında müzik arz talep şeklinde gerçekleşmeye başladı. Kim hangi eseri dinlemek isterse söylerdi. O çalınırdı. Repertuvar da değiştiği için bir kültürü yansıtacak bir durum kalmadı. Bilinen güncel havalar istenirdi. Oyun havaları istenirdi. Baranaya

bakıldığı zaman repertuvar vardır. Eskiye göre çok azı çalınsa da belli eserler vardı sırasıyla onlar icra edilir. Bütün eserlerin her nakaratı icra edilmiyor sıkıldığı için. Genellikle potpori şeklinde icra ediliyor. Bu sebeple eski döneme göre daha kısa sürer baranalar”

Yapılan kişisel iletişimlerde oturak/ oturak âlemi ve barana ayrımı; hizmet eden ve oyun oynayan kadınlar, içki, kavga, toplumsal huzursuzluk, repertuvar eksikliği, yeni güncel repertuvar kullanımı, çalgı yelpazesinin genişlemesi vd. üzerinden yapılmaktadır. Bu değişimler sonucunda oturaklardan farklı bir kimliğe bürünen barana toplantıları eskisi kadar sık yapılmamakla birlikte Konya’da hâlâ varlığını sürdürmektedir.

SONUÇ

Anadolu’nun farklı coğrafyalarında görülen müzikli eğlence toplantıları/sohbetleri, var olan kültürün yaşatılıp, gelecek nesillere aktarıldığı birer organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kış aylarında, Konya’daki sohbet grubu tarafından icra edilen oturak âlemleri de Anadolu’daki anlamca paydaş diğer müzikli eğlence toplantıları gibi bir organizasyondur. Oturaklar aynı zamanda, insanların sorun ve sıkıntılarının konuşulduğu, küslüklerin giderildiği, dayanışma ve yardımlaşmanın olduğu bir organizasyondur. Arkadaşların bir araya gelmesindeki tek amaç eğlenmek değil, sosyal bir alan oluşturmaktır.

Konya’daki müzikli eğlence kültürü tarihsel olarak oturak/oturak âlemi/ kızılı kahveler/ barana sohbetleri sıralamasıyla ele alınmalıdır. Geleneğin merkezine oturakları koyarsak, bu dönüşümün en son halkasına barana sohbetlerini koymak gerekir. Ancak yapılan kişisel görüşmelerde “oturak”, “oturak âlemi”, ve “barana sohbetleri” organizasyonlarının ayrımının tam olarak yapılamadığı gözlemlenmiştir.

Oturak âlemlerinin ana çalgıları kişisel görüşme ve kaynak kitaplar yardımıyla divan sazı, dört telli cura, ut, kaşık ve tef olarak belirlenmiştir. Oturak âlemlerinde kırık havalar, uzun havalar, koşmalar ve divanların tüm beyitleri okunmaktadır. Bütün beyitlerin okunması oturak süresinin uzamasına sebep olarak gösterilebilir. Barana sohbetlerinde bu uzun beyitli eserlerin bir kısmının okunması, güncel eserlerin icra edilmesi, klasik Türk müziği eserlerinin icrası bölgenin yüzlerce yıllık müzik kültürünün repertuvarının özellikle yeni nesil tarafından bilinmemesine sebep olmuştur.

Oturak âlemleri ve barana sohbetlerinin giriş eseri olarak Konya peşrevi çalınmaktadır. Bu peşrev iki müzikli eğlence kültüründe de girizgâh amacıyla icra edilmektedir. Bu peşrevin Klasik Türk müziğindeki peşrevlerden farkı Konya havasının hissedilmesidir.

Barana sohbetlerinde Klasik Türk müziği sazları yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında elektronik müzik aletlerinin kullanıldığı barana sohbetlerine de rastlanmıştır. Oturaklarda birden fazla sayıda bulunan bağlama çalgısı bazı baranalarda hiç bulunmadığı gözlemlenmiştir. Barana sohbetlerinde halk müziği

eserlerinin yanında Klasik Türk müziği eserlerinin ve güncel eserlerin icra edildiği gözlemlenmiştir. Oturak âlemleri, köy ve şehir oturak âlemleri olarak ele alınırken baranalarda böyle bir ayrıma rastlanmamıştır. Oturak âlemleri mekân olarak köy odaları, ahır, bağ evleri ve bireysel evlerde yapılırken, baranalar her hafta bir arkadaşın evinde toplanacak şekilde yapılmaktadır. Baranaları oturaklardan ayıran en önemli özellikler, her barananın kendi yaş grubundan arkadaşlardan oluşması ve ana unsurun müzik olmasıdır. Oturak ve oturak âlemlerinde halk dansları, yemek, içki, sohbet yoğunlukta olup müzik ikinci plandayken, baranaların toplama amacı müziktir.

KAYNAKÇA

Akman, A. (2006). *Sosyal Yaşamın Önemli Birer Unsuru Olarak Konya Oturakları ve Baranaları. Türk Halk Kültürü Araştırmaları-2000*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Atlı, S. (2015). Somut Olmayan Kültürel Mirasa Bir Örnek: Balıkesir Pamukçu Erfene Sohbet Toplantıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8, 7-25

Atlı, S. (2016). *Erzincan-Kemaliye (Eğir), Sıra Gezme Sohbet Toplantıları ve Eğir Fasil Grubu*, Karadeniz Araştırmaları 51, 273-300.

Atlı, S. (2018). Türkiye'deki Geleneksel Sohbet Toplantıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Milli Folklor*. 88-101

Çakır, V. (2005). Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17, 355-382.

Çulcuoğlu, Ç. T. (2012). Çağdaş Müzik Eğitiminin Çevreden-Evrene İlkesi Işığında Konya Oturağının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Demir, S. (2013). *Türk Halk Müziğinde Türler*. İstanbul: Usar Yayıncılık

Duygulu, M. (2014). *Türk Halk Müziği Sözlüğü*. Ankara: Pan Yayıncılık

Gazimihâl, M. R. (1947). *Konya'da Mûsikî*. Ankara: Halkevi Yayınları

Halıcı, M. (1985). *Konya Sazı ve Türküleri*. İstanbul: Özden Matbaacılık

Mak, M., (2021). Geçmişten Bugüne Müzikli Eğlence Toplantıları; Leyli, Derderbaba ve Salahiye Sohbetleri. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Studies / Avrasya Çalışmaları* 14, 1-18.

Odabaşı, A. S. (1998). *20. Yüzyılın Başlarında Konya'nın Görünümü*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Odabaşı, A. S. (1999). *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Odabaşı, A. S. (2000). *Dünden Bugüne Konya Türküleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Odabaşı, A. S. (2003). *Konya İmajı Mekanlar- İnsanlar*. Konya: Konya Ticaret Odası Yayınları.

Özbek, M., (2014). *Türk Halk Müziği El Kitabı I Terim Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Öztürk, A. O., Tan, N. & Turhan, S. (2007). *Konya Halk Müziği*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.

Sakman, M. T. (2001). *Konya Oturakları*. İstanbul: Milenyum Yayınları

İnternet Kaynakçası

<https://www.youtube.com/watch?v=h2Mq8YcCD98> Yayın Tarihi: 26.02.2012

<https://www.youtube.com/watch?v=h2Mq8YcCD98> Yayın Tarihi: 26.02.2012

https://www.youtube.com/watch?v=T_6X8EG8m0E Yayın Tarihi: 21.12.2013

TDK. (2022). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 27.03.2022

Kişisel Görüşme

Mehmet Yücel Paşmakçı (12.05.2021)

Fatih Çinioğlu (29.03.2021) – (25.03.2022)

Kemal Pekçağlar (26.03.2022)

Ali Pekçağlar (27.03.2022)

Yararlanılan Arşivler

Kemal Pekçağlar Özel Arşivi

Fatih Çinioğlu

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Anadolu'nun farklı coğrafyalarında görebildiğimiz müzikli eğlence toplantıları/sohbetlerinin Konya'da aldığı isim oturak âlemleridir. Oturak âlemleri genellikle kış aylarında, arkadaşlar gruplarının toplanarak sohbet ettiği, müzik yaptığı ve bunların dışında birbirlerinin sıkıntılarını dinlediği ve gidermeye çalıştığı organizasyonlardır. Bir araya gelmekteki tek amaç eğlenmek değil, sosyal bir alan oluşturmaktır. Tarihsel olarak köklü bir geçmişe sahip olan oturak âlemlerinin gelenekteki ilk halkası oturaklardır. Konya'daki müzikli eğlence kültürü tarihsel olarak oturak/oturak âlemi/ kızılı kahveler/ barana sohbetleri sıralamasıyla ele alınmalıdır. Kızılı kahveler, oturak ve barana sohbetleri arasında geçiş halkası olarak nitelendirilebilir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlığı, teknolojinin gelişmesi bazı toplumsal ihtiyaçlarında yönünün değişmesine neden olmuştur. İnsanlar, eğlence ve sosyal etkileşim ihtiyaçlarını oturak âlemleri ya da barana sohbetleri gibi organizasyonlardan değil, kitle iletişim araçlarından sağlamaya başlamıştır. Özellikle 1950'li yıllardan sonra başlayan köyden kente göçler, köy nüfusunun azalması ve kentlerdeki yeni eğlence alanlarının doğmasını sağlamıştır. Çalışma içerisinde, yarı kurgulu kişisel görüşme yapılmış, doküman analizi yöntemiyle Konya oturakları üzerine yazılmış sınırlı sayıda kaynak analiz edilmiş, oturak âlemleri ve barana sohbetlerindeki benzerlik ve farklılıklar ortaya koyulmuştur. Literatür taraması ve kişisel görüşme sonunda, oturak âlemleri ve barana sohbetleri bir organizasyon olarak belirlenip, dönüşümü etkileyen faktörler sebepleriyle birlikte ele alınmış ve oturak âlemleri ve barana sohbetleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ortaya koyulmuştur. Tarihsel olarak eski bir geçmişe sahip olan oturaklar hem köy hem de şehirlerde yapılmıştır. Topluma örnek davranışların bulunduğu oturaklar olduğu gibi toplum tarafından kabul görmeyen davranışlarında bulunduğu oturaklar bulunmuştur. Oturaklara katılmak için saygı, sevgi ve terbiye içinde hareket etmek gerekmektedir. Bu kurallara uymayan kişiler oturaklardan dışlanmış ve bir daha kabul edilmemiştir. Oturağa kabul edilen gençler saygı, sevgi, terbiye ve müzik ile ilgili usta çıkarak öğrenimi görmüştür. Bunun aksine, oturakta çıkan kavgalar, oyuncu kadınlara taşkınlık yapma, alkol içme, toplum huzurunu bozma gibi davranışların bulunduğu oturaklar da olmuştur. Bu davranışlar toplum tarafından kabul görmemiştir. Bu kabul görmeyen davranışlar sonucunda oturakların kötü şöhretle anılmaya başlandığı ve âleme dönüştüğü ifade edilmiştir. Yazarlar oturakların âleme dönüşmesini 1900'lü yılların başı olarak göstermektedir. 1900'lü yılların başından itibaren Konya oturakları artık oturak âlemi olarak anılmaya başlamıştır. Bu yıllardan sonra oturağın yapısı yavaş yavaş değişmiş,

hovardalar kaçamak olarak bazı semtlerde gizlice yaptıkları toplantılara/sohbetlere, eğlencelere dansçı kadınları da dâhil etmişlerdir. Yaptığımız kişisel görüşmelerde ve incelenen kaynaklarda bu tür organizasyonların daha çok köylerde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tür mekanların bağ evi, ahır vd. yerler olduğu ve gözden uzak olması sebebiyle tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Oturak âlemlerinde artık görülen kötü şöhret ve gerçekleşmeye başlayan yapısal değişiklikler sonucunda, aynı yaş grubundaki insanlar oturak âlemleri yerine barana sohbeti adını verdikleri organizasyonlar düzenlemeye başlamışlardır. Barana sohbetlerine geçilmeden önce ise kızlı kahveler geçiş evresi olarak kullanılmıştır. Gelişen toplumsal yapıyla birlikte ortaya çıkan kızlı kahveler bölge kültüründe yaygınlaşmaya başlamıştır. Oturak âlemleri ve barana sohbetleri arasında köprü görevi gören kızlı kahveler oturaklardan farklı olarak devlet gözetiminde olmuşlardır. Kızlı kahveler dans eden kadınların bulunduğu son organizasyondur. Devamında gelişen barana sohbetlerinde dansçı kadınlara rastlanmamaktadır. Barana sohbetlerinden önceki süreçte oyuncu kadınların bu toplantılardaki yerini ve önemi büyüktür. Oturak âlemlerinde köy ve şehir ayrımı bulunurken barana sohbetlerine böyle bir ayrım yoktur. Oturak âlemlerine göre çalgı çeşitliliği artan baranalarda elektronik müzik aletleri ve cihazlar kullanılmaya başlamıştır. Alkol ve dansçı kadınlar baranalardan tamamen çıkmış, müzik merkeze alınmıştır. Baranada bulunan arkadaşlar genellikle farklı mesleklerle uğraştıkları için belirli bir toplanma zamanları yoktur. Repertuvar olarak oturak âlemlerinde icra edilen eserin yanında günümüz popüler müzikleri ve farklı yörede icra edilen eserler de barana sohbetleri repertuvarına girmiştir. Halk müziği eserlerinin yanında klasik Türk müziği eserleri de günümüz baranalarında yaygın bir şekilde icra edilmektedir. Eski insanların kayıtları gizli tutması, icra ve çalgı alanında yeterince öğrenci yetiştirmemeleri, günümüzde insanların yılın her döneminde çalışmaları, bu tür organizasyonların eskisi kadar sık düzenlenmemesi, müzikli eğlence kültürün yavaş yavaş özünden uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu tür organizasyonların ekonomik boyutuna bakıldığında oldukça maliyetli olduğu görülmektedir. Bu tür etkenlerde günümüzde böyle organizasyonların yapılmasının önünde büyük bir engeldir. Geçmiş yıllara göre daha az düzenlenen bu organizasyonlar günümüzde para karşılığında turizm objesi olarak da kullanılmaktadır.

EXTENDED ABSTRACT: The musical entertainment meetings/chats that we can see in different geographies of Anatolia are called the *oturak âlemi* in Konya. *Oturak âlemleri* are organizations where groups of friends gather to chat, make music and listen to each other's troubles and try to solve them, usually during the winter months. The only purpose of getting together is not to have fun, but to create a social space. The first link in the tradition of the seat realms, which has a deep-rooted history, is the seats. The musical entertainment culture in Konya should be dealt with historically in the order of *oturak / oturak âlemi / kızlı kahveler / barana conversation*. Coffee with girls can be described as a transition ring between sitting and *barana* conversations. The prevalence of mass media and the development of technology have changed the direction of some social needs. People have started to meet their entertainment and social interaction needs from mass media, not from organizations such as lounge parties or *barana* chats. Migrations from the village to the city, especially after the 1950s, led to the decrease in the population of the village and the emergence of new entertainment areas in the cities. In this study, an interview was done, using the document analysis method the limited written sources about Konya Oturakları have been analysed, the similarities and differences between *oturak âlemleri* and *barana* have been presented. At the end of the literature review and personal interview, *oturak âlemleri* ve *barana* conversation were determined as an organization, the factors affecting the transformation were discussed

together with their reasons, and the differences and similarities between oturak âlemleri and barana sohbetleri were revealed. *Oturaks*, which have an ancient history, were built both in villages and cities. There are *oturak* with exemplary behaviors for the society, as well as *oturak* where behaviors that are not accepted by the society are found. In order to participate in the *oturak*, it is necessary to act with respect, love and decency. Persons who do not comply with these rules were excluded from the oturak and were not accepted again. The young people who were accepted to the sitting area received education about respect, love, upbringing and music by becoming a master. On the contrary, there have been fights in the *oturak*, acts of aggression towards the actresses, drinking alcohol and disturbing the public peace. These behaviors were not accepted by the society. It has been stated that as a result of these unacceptable behaviors, the *oturak* started to be known with bad reputation and turned into a realm. The authors show the transformation of the *oturak* into realms as the beginning of the 1900s. From the beginning of the 1900s, Konya seats have started to be known as the *oturak âlemi*. After these years, the structure of the *oturak* has gradually changed, and the profligates have included dancer women in the meetings/chats and entertainments they secretly held in some districts. In our personal interviews and in the sources examined, it has been determined that such organizations are mostly held in villages. Such places as vineyard house, barn etc. It has been concluded that it is preferred because there are places and it is out of sight. As a result of the bad reputation and the structural changes that have begun to take place in the *oturak âlemi*, people in the same age group have started to organize organizations that they call barana chat instead of *oturak âlemi*. Before the *barana* conversations were started, *kızlı kahveler* was used as a transitional phase. The coffee with girls, which emerged with the developing social structure, started to become widespread in the culture of the region. Different from the *oturak*, the *kızlı kahve*, which act as a bridge between the oturak âlemi and the barana conversations, were under state surveillance. *Kızlı kahve* is the last organization with dancing women. In the barana conversations that followed, there are no dancer women. In the process before the Barana conversations, the place and importance of actress women in these meetings is great. While there is a distinction between village and city in *oturak âlemi*, there is no such distinction in *barana* conversations. Electronic musical instruments and devices began to be used in the *barana*, where the variety of instruments increased according to the realms of sitting. Alcohol and dancing women were completely removed from the *barana*, and the music was taken to the center. The friends in the barracks generally do not have a specific meeting time, as they are engaged in different professions. In addition to the work performed in the realms of sitting as a repertoire, today's popular music and works performed in different regions have also entered the repertoire of barana conversations. In addition to folk music works, classical Turkish music works are also widely performed in today's baranas. The friends in the *barana* generally do not have a specific meeting time, as they are engaged in different professions. In addition to the work performed in the *oturak âlemi* as a repertoire, today's popular music and works performed in different regions have also entered the repertoire of barana conversations. In addition to folk music works, classical Turkish music works are also widely performed in today's baranas. The fact that the old people kept the records secret, did not train enough students in the field of performance and instruments, that people today work at all times of the year, that such organizations are not organized as often as before, cause the musical entertainment culture to gradually move away from its essence. Considering the economic dimension of such organizations, it is seen that they are quite costly. Such factors are a major obstacle to the

establishment of such organizations today. These organizations, which are less organized than in previous years, are also used as tourism objects in exchange for money.